

פרק ג משנה ד (יחידה 29)

נזק כתוצאה מהתקלות באדם שנפל

מדריך למורה

המקרה הנידון במשנה שלנו הוא מקרה של תאונת שרשרת, חז"ל מלמדים אותנו שאדם שנפל ברשות הרבים חייב לקום או להזהיר את הרבים כדי למנוע תאונת שרשרת. במידה ולא היתה ביד האדם האפשרות לקום ולהזהיר הוא פטור שכן הוא אנוס.

פתיחה

לאחר קריאה ראשונית של המשנה ניתן לשאול את התלמידים את השאלות הבאות:

כיצד ניתן להגדיר את המקרה של שני הקדרים בשפה 'מודרנית'?

ניתן להראות צילום של תאונת שרשרת (בקישור, בצד שמאל של המסך)

<https://www.youtube.com/watch?v=c5s3uMTEklw>

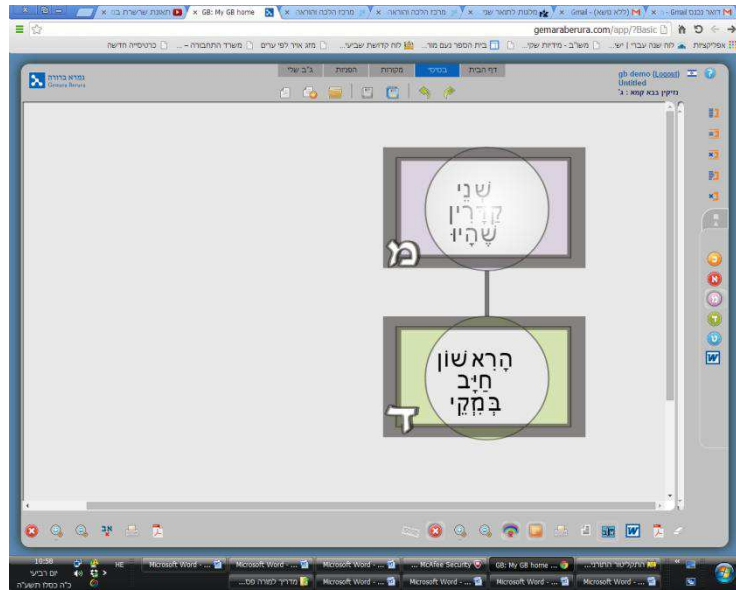
או לקרוא את סיפור המקרה של שירה בחוברת, ולדון עם התלמידים מהו הדין. כדאי לכוון אותם להשתמש במושגים שהם למדו: פושע ואנוס, כלומר השאלה היא האם הראשון היה יכול למנוע את התאונה או שלא.

גוף השיעור

א. מבנה

המבנה של משנתנו פשוט – ישנו מקרה אחד והדין שלו:

(בגלל אילוצי תוכנה לא כל המילים מופיעות, אך התלמידים צריכים להעתיק את כל המילים, ואם אין מספיק מקום שיחברו כמה מדבקות יחד.

ב. תשובה: לשני הקדרין קרה דבר דומה והוא ששניהם **נפלו** המשנה עוסקת במקרה שבו לשני נגרם **נזק** והדין במקרה זה הוא **שהראשון חייב** לשלם על הנזק שנגרם **לשני**

ב. הבנה ופרשנות

ריכוז תשובות למשימות 2-4 בטבלת כאמד"ט:

טעם	דין	מקרה	אומר	כתורת
הראשון פשע בכך שלא קם מיד לאחר נפילתו שכן היה באפרותו לקום.	הראשון חייב בנזקי שני	שני קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה ונתקל הראשון ונפל (והיתה באפשרותו של הראשון לקום והוא לא קם) ונתקל השני בראשון-	ת"ק	נזק כתוצאה מהתקלות באדם שנפל

הדיון של חן ושירה

לאחר שנתנו לתלמידים את הכלים לדון במקרה של זנק הנגרם כתוצאה מהתקלות באדם שנפל, ניתן לתת לילדים לעשות את השלכה לחייהם, ע"י יצירת דו השיח בין חן לשירה מי אחראי על הנזק שנגרם במסע האופניים.

[הערה למורה: בדיון בור אין חייבים בנזקי כלים. לכן לפי הרמב"ם במקרה זה לא חייבים לשלם עבור הנזק לאופניים. אך שיטת התוספות שהלכו בעקבותיה הרי"ף, הנימוקי יוסף, החזו"א ופתחי חושן היא שכאשר אדם או חפץ בחפץ זה נחשב שהאדם עצמו מזיק ולא החפץ, ולכן לא מדובר בבור אלא בנזקי אדם, ולכן תהיה חובה על האדם לשלם. לפי זה – אם היתה לשירה הזדמנות להזהיר והיא לא הזהירה, היא חייבת בנזקים. אם היא לא היתה יכולה להזהיר, היא אנוסה ופטורה מלשלם. התלמידים יכולים לקבוע את העובדות לפי בחירתם, ולכתוב את הדיון בהתאם]

סיכום

מעבר להשלמת המשפט חשוב שהתלמידים יבינו את העיקרון: אם היה אפשר למנוע – לא ליפול, להזהיר, הראשון חייב. אם אי אפשר היה למנוע – הוא אנוס והוא פטור מלשלם.

משימה לסיום הפרק – אפשרות להערכה חלופית

לסיכום הפרק העוסק בדיני בור ניתן לתת לתלמידים להכין בקבוצות קטנות המחזה של מקרה הקשור לפרק, שבו הדמויות דנות אחריו מי צריך לשלם, וקובעות את ההלכה לפי מה שלמדו במשנה.